

T.C.
BAŞBAKANLIK
KANUNLAR VE KARARLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı : B.02.0.KKG.0.10/101-819/785

Ankara

20/2/2004

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığı'na hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulu'na 22/1/2004 tarihinde kararlaştırılan "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Önündeki Yargılama Sürecine Katılan Kişilere İlişkin Avrupa Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı" ile gerekçesi birlikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim

Recep Tayyip ERDOĞAN
Başbakan

Eki :

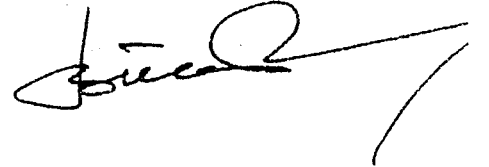
- 1- Kanun Tasarısı
- 2- Gerekçe

- Adalet

- Dışişleri

26.2.2004 1/763

AMM 15/16

GEREKÇE

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Önündeki Yargılama Sürecine Katılan Kişilere İlişkin Avrupa Sözleşmesi 5 Mart 1996 tarihinde Strazburg'da imzaya açılmış, Sözleşme'nin 8 inci maddesi gereğince üye on devletin onay işleminin ikmalinden sonra 1 Ocak 1999 tarihi itibariyle yürürlüğe girmiştir.

Sözleşme, Avrupa Konseyi Külliyyatında 161 inci sırada yer almaktadır.

Sözleşme'ye halen Avrupa Konseyi üyelerinden Arnavutluk, Andora, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Hırvatistan, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Gürcistan, Almanya, Macaristan, İzlanda, İtalya, Lichtenstein, Litvanya, Lüksemburg, Moldova, Hollanda, Romanya, Slovakya, Slovenya, İspanya, İsveç ve Birleşik Krallık taraf bulunmaktadır.

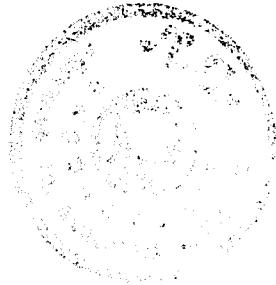
Sözleşme, 3 Temmuz 2002 tarihinde verilen yetkiye istinaden Avrupa Konseyi nezdindeki Büyükelçimiz tarafından imzalanmıştır.

Sözleşme, dibace ve onbir maddeden oluşmaktadır.

Sözleşme'nin mehzazını 4 Kasım 1950 tarihinde Roma'da imzalanan ve 3 Eylül 1953 tarihinde yürürlüğe giren "İnsan Hakları ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme'nin Ek II inci Protokol ile değişmesi ve Avrupa İnsan Hakları Komisyonu ile Avrupa İnsan Hakları Divanı'nın tek çatı altında birleştirilerek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi olarak yeniden yapılanlandırılması oluşturmaktadır.

Keyfiyet başta Sözleşme'nin dibacesinde vurgulanmış olup, Mahkemeye katılacak taraflar, tanıklar ve uzmanların hak ve hukukuna ilişkin düzenlemeleri içermektedir.

Sözleşme, iç mevzuatımızda yer alan 1412 sayılı "Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu" ile paralellik arz etmektedir.

T/ 620

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ ÖNÜNDEKİ YARGILAMA SÜRECİNE KATILAN
KİŞİLERE İLİŞKİN AVRUPA SÖZLEŞMESİNİN ONAYLANMASININ UYGUN
BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TASARISI

Madde 1- Türkiye tarafından 3 Temmuz 2002 tarihinde Strasbourg'da imzalanan "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Önündeki Yargılama Sürecine Katılan Kişilere İlişkin Avrupa Sözleşmesi"nin onaylanması uygun bulunmuştur.

Madde 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Eki

RECEP TAYYIP ERDOĞAN
BAŞBAKAN

 A. GÖL Dışişleri Bak. ve Başb. Yrd.	 A. ŞENER Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	 M.A. ŞAHİN Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	 B. ATALAY Devlet Bakanı
 B. ATALAY Devlet Bakanı	 M. AYDIN Devlet Bakanı	 G. AKŞİT Devlet Bakanı	 K. TÜZMEN Devlet Bakanı
 C. ÇİÇEK Adalet Bakanı	 M.V. GÖNÜL İçişleri Bakanı	 A. AKSU İçişleri Bakanı	 E. MUNCU Maliye Bakanı
 H. ÇELİK Millî Eğitim Bakanı	 A. AKSU ZARFIYAN Bayındırlık ve İskan Bakanı V.	 R. AKDAĞ Sağlık Bakanı	 M. H. GÜLER Ulaştırma Bakanı
 S. GUÇLU Tarım ve Köylere Bakanı	 M. BAŞEŞGİOĞLU Çalışma ve Sos. Güvenlik Bakanı	 A. ÇİŞKİN Sanayi ve Ticaret Bakanı	 M. H. GÜLER En. ve Tab. Kay. Bakanı
 E. MUMCU Kültür ve Turizm Bakanı	 M. PEPE Çevre ve Orman Bakanı		

Dosya No.

101-819

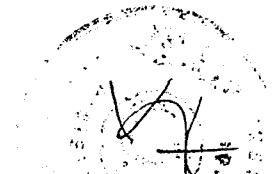
96

Avrupa Sözleşmeleri Külliyyatı - No. 161

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ
ÖNÜNDEKİ YARGILAMA SÜRECİNE KATILAN
KİŞİLERE İLİŞKİN AVRUPA SÖZLEŞMESİ

Strazburg, 5.III.1996

Bu sözleşmeyi imzalayan Avrupa Konseyi üyesi devletler,

4 Kasım 1950'de Roma'da imzalanan İnsan Hakları ve Temel Özgürlükler Sözleşmesi (Bundan böyle Sözleşme olarak anılacaktır) muvacehesinde, 6 Mayıs 1969'da Londra'da imzalanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde Adli Takibata Katılan Kişilere İlişkin Avrupa Sözleşmesi'nin anımsayarak,

11 Mayıs 1994'te Strazburg'da imzalanan, kurulmuş olan denetim mekanizmasını yeniden yapılandıran Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nun ve Divanı'nın yerini almak üzere daimi bir Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kuran, Sözleşme'ye ek 11 No'lu Protokolü dikkate alarak,

Bu gelişmenin ışığında, Sözleşme'nin amaçlarını daha iyi bir şekilde gerçekleştirilmesi için, Mahkeme'de adli takibata katılacak kişilere, yeni bir sözleşme, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde Muhakemeye Katılan Kişilere İlişkin Avrupa Sözleşmesi (Bundan böyle bu Sözleşmesi olarak anılacaktır) ile belirli bağışıklık ve kolaylıklar sağlamanın uygun olduğu düşüncesi ile,

Aşağıdakileri kararlaştırmışlardır:

Madde 1

1. Bu Sözleşme aşağıdaki kişilere uygulanır:
  - a. Mahkeme nezdinde yürütülen yapılan adli takibata taraf olarak katılan herkes ve bunların temsilcileri ve danışmanları;
  - b. Adli takibata katılmak üzere Mahkeme tarafından davet edilen tanıklar ve uzmanlar ve Mahkeme başkanı tarafından davet edilen diğer kişiler
2. Bu Sözleşme'nin amacı bakımından "Mahkeme" deyimi kurulları, daireleri, Büyük Daire heyetini, Büyük Daireyi ve yargıçları kapsar. "Adli takibata katılmak" deyimi, Sözleşme'ye taraf Akit Devlete karşı bir şikâyet amacı ile yapılan muhabereyi de kapsar.
3. Bakanlar Komitesi, Sözleşme'nin 46 ncı maddesinin, 2 inci fıkrası çerçevesindeki yetkilerini kullanırken, bu maddenin 1 inci fıkrasında belirtilen kişilerden birini, Bakanlar Komitesi'nde hazır olmaya veya yazılı bildirimde bulunmaya davet ederse, bu kişi hakkında bu Sözleşme hükümleri

Madde 2

1. Bu Sözleşme'nin 1 inci maddesinin 1 inci fıkrasında anılan kişiler, Mahkeme'ye yaptıkları sözlü veya yazılı açıklamaları veya sundukları belgeler ve diğer deliller bakımından yargı bağışıklığından yararlanırlar
2. Mahkeme için sunulan belgelerin kullanılabilirliği, Mahkeme'nin işlevi için

Madde 3

1. Âkit devletler, bu Sözleşme'nin I inci maddesinin I inci fıkrasında sayılan kişilerin, Mahkeme ile serbestçe yazışma hakkını tanır.
2. Tutuklular açısından bu hakkın kullanılmasında özellikle şunlar uygulanır:
  - a. Yazışmaları gereksiz gecikmeye mahal vermeden ve değiştirilmeden gönderilir ve muhatabına teslim edilir.
  - b. Bu kişiler hakkında, olağan yollardan Mahkeme'ye gönderdikleri bir yazı dolayısı ile herhangi bir şekilde disiplin işlemi yapılamaz.
  - c. Bu kişiler, Mahkeme'ye yaptıkları bir şikâyet sonucu ika edilen işlemlere ilişkin olarak, tutuklu buldukları devlet mahkemelerinde yetkili bir avukatla yazışma ve kimsenin duyamayacağı biçimde danışma hakkına sahiptirler.
3. Önceki bendlerin uygulanmasında bir kamu makamı ancak, yasada öngörülmüş olması ve demokratik bir toplumda ulusal güvenliğin, suç eylemlerinin açığa çıkarılıp kovuşturulmasına veya sağlığın korunmasının gerekli kılması hâlinde müdahalelerde bulunabilir.

Madde 4

1. a. Âkit devletler, bu Sözleşme'nin I inci maddesinin I inci fıkrasında anılan kişilerin serbestçe hareket edip, Mahkeme'deki duruşmalara katılmak için seyahat etmelerini ve geri dönmelerini engellememeyi taahhüt ederler.
  - b. Bu hareket ve seyahat özgürlüğünün kullanılması, demokratik bir toplumda ulusal güvenlik ve kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin muhafazası, suç eylemlerinden kaçınma, sağlık ve ahlâkın korunması ve başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacı ile yasada öngörülenlerden başka hiçbir kısıtlamaya tâbi tutulamaz.
2. a. Bu kişiler, geçtikleri veya davanın görüldüğü devletlerde, seyahatlerine başlamadan önceki zamana ilişkin hareketleri veya mahkûmiyetleri dolayısı ile ne tutuklanabilir ne de kişisel özgürlüklerinden başka kısıtlamalara tâbi tutulabilir.
  - b. Her âkit taraf bu Sözleşme'nin imza veya onaylanması sırasında bu fıkra hükümlerinin kendi vatandaşlarına uygulanmayacağını beyan edebilir. Bu tür bir beyan, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne yapılacak bir bildirimle her zaman geri alınabilir.
3. Âkit taraflar, ülkelerine giren herkesin ülkeye geri dönmesine izin vereceklerini taahhüt ederler.

4. İlgilinin birbirini izleyen onbeş gün içinde, Mahkeme tarafından hazır bulunması istenmediği için seyahatine başladığı ülkeye geri dönme imkânını haiz olduğu durumlarda, bu maddenin 1 veya 2 nci fıkraları uygulanmaz.
5. Bir âkit devletin bu maddenin 2 nci fıkrasından kaynaklanan bir yükümlülüğü ile, Avrupa Konseyi'nin bir sözleşmesinden, bir suçluların iadesi sözleşmesinden ve diğer âkit taraflarla arasındaki ceza işlerinde adli yardım sözleşmesinden kaynaklanan yükümlülüklerin çelişmesi hâlinde, 2 nci fıkra hükmü öncelikle uygulanır.

Madde 5

1. Bu Sözleşme'nin 1 inci maddesinin 1 inci fıkrasında anılan kişilere sadece, kendilerinin işlemlerinin, görev ve yükümlülüklerini ifa etmelerinin veya Mahkemede haklarını savunmalarının gerektirdiği ölçüde, söz hakkı ve bağımsızlıkları güvence altına alınarak serbestlik ve kolaylıklar sağlanabilir.
2. a. 2 nci maddenin 1 inci fıkrasında öngörülen bağımsızlığı tamamen veya kısmen kaldırmaya sadece Mahkeme yetkilidir. Mahkeme, bu bağımsızlığın adaletin gerçekleşmesini engellediğini düşündüğü ve bağımsızlığın tamamen veya kısmen kaldırılmasının bu maddenin 1 inci fıkrasında belirtilen amaçlara aykırı olmadığı durumlarda, bunu yapmakla yükümlüdür.
- b. Bağımsızlık Mahkeme tarafından re'sen veya herhangi bir âkit tarafın veya herhangi bir ilgili kişinin talebi üzerine kaldırılabilir.
- c. Bağımsızlığın kaldırılması veya bağımsızlığın kaldırılmasının reddi kararları gerekçeli olmalıdır.
3. Bir âkit devlet, bu Sözleşme'nin 2 nci maddesinin 1 inci fıkrasında öngörülen bağımsızlığın kaldırılmasının, ulusal güvenliği ihlâl eden bir suç dolayısı ile gerekli olduğunu belgelese, Mahkeme, bağımsızlığı belgede belirtilen ölçüde kaldırır.
4. Bağımsızlığı kaldırılan bir karar verildikten sonra, karara etkili olabilecek bir gerçek ortaya çıkar ve talep sahibi de bunu önceden bilmiyorsa, Mahkeme'ye yeniden talepte bulunabilir.

Madde 6

Bu Sözleşme'nin hiçbir hükmü âkit tarafların Sözleşme ile üstlendikleri yükümlülükleri kısıtlayacak veya ortadan kaldıracak biçimde yorumlanamaz.

Madde 7

1. Bu Sözleşme Avrupa Konseyi'ne üye devletlerin imzasına açıktır. Devletler, bağlanma rızalarıyla:
  - a. Onay, kabul veya uygun bulmaya bağlı olmaksızın imzalayarak; veya,

- b. Onay, kabul veya uygun bulma şartı ile imzalayıp, sonradan onaylayarak, kabul ederek veya uygun bularak, açıklayabilirler.
2. Onay, kabul ve uygun bulma belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne tevdi edilir.

Madde 8

1. Bu Sözleşme, Avrupa Konseyi üyesi on devletin 7 nci madde hükmüne uygun olarak Sözleşme ile bağlanma rızalarını açıkladıkları tarih veya Sözleşme'ye ek 11 No'lu Protokol'ün yürürlüğe girdiği tarihten hangisi daha sonra ise, o tarihten itibaren bir aylık sürenin sona ermesini izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girer.
2. Bağlanma rızasını sonradan açıklayan her devlet bakımından, bu Sözleşme imzalama veya onaylama, kabul etme veya uygun bulma belgesinin tevdiini takip eden tarihten itibaren bir aylık sürenin sona ermesini izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girer.

Madde 9

1. Her âkit devlet onaylama, kabul etme veya uygun bulma belgesini tevdi ederken veya daha sonra, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne hitaben yapacağı bir bildirimle, bu Sözleşme'yi uluslararası ilişkileri açısından sorumlu olduğu veya adlarına taahhütte bulunmaya yetkili bulunduğu bildirimde belirtilen tüm ülkelere veya bunlardan herhangi birine teşmil edebilir.
2. Bu Sözleşme, 1 inci fıkrasına uygun olarak yapılan bildirimde belirtilen tüm ülkelerde veya üll elerden birinde, bildirim Genel Sekreter'e ulaşma tarihinden itibaren bir aylık sürenin sona ermesini izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girer.
3. 1 inci fıkraya uygun olarak yapılan her bildirim, bu bildirimde belirtilen ülkeler hakkında, bu Sözleşme'nin 10 uncu maddesinde yer alan fesih usulü uyarınca geri çekilebilir.

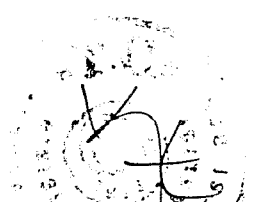
Madde 10

1. Bu Sözleşme süresiz olarak yürürlükte kalacaktır.
2. Her âkit devlet Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yapacağı bir bildirimle Sözleşme'yi feshedebilir.
3. Bu fesih bildirim Genel Sekreter'e tevdiinden itibaren altı ay sonra sonuç doğurur. Bununla birlikte, bu bildirim âkit devleti, bu Sözleşme'nin 1 inci maddesinin 1 inci fıkrasında belirtilen kişilere karşı olan hiçbir yükümlülüğünden kurtarmaz.

Madde 11

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Konsey üyesi devletlere:

- a. her imzalamayı,
- b. her onaylama, kabul etme ve uygun bulma belgesinin tevdiini,

- c. 8 ve 9 uncu maddeler gereğince, bu Sözleşme'nin yürürlüğe girdiği her tarihi,
- d. bu Sözleşme ile ilgili, diğer her bildirim ve muhabereyi,
bildirir.

Usulünce yetkili kılınmış olanlar bu Sözleşme'yi kabul ederek imzalamışlardır.

1996 Mart'ının 5 inci günü, Strazburg'da, İngilizce ve Fransızca olarak, her iki metin de bağlayıcı olarak hazırlanmış ve bir nüshası Avrupa Konseyi Arşivine tevdi edilmiştir. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri onaylı nüshaları Avrupa Konseyi üyesi devletlerin her birine gönderecektir.

